

บทที่ ๕

การอภิปรายผล และการตีความหมาย

จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการวิจัยครั้งนี้ เพื่อที่จะเปรียบเทียบทัศนคติที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจารีตประเพณี ในระหว่างบุคคลต่างเพศ ต่างรุ่น และต่างสภาพแวดล้อมทางสังคม และเพื่อที่จะนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยที่ได้มีผู้ทำไว้ในบางเรื่อง

๑. การให้เด็กทัศนคติด้วยตนเอง

ในระหว่างเพศ ทั้งหญิงและชายมีทัศนคติที่ไม่ดีเหมือนกัน แสดงให้เห็นว่าโดยทั่วไปแล้ว ทัศนคติที่ต่อเรื่องนั้นของชายและหญิงยังไม่เปลี่ยนแปลงไปจากกรอบประเพณีเดิมของวัฒนธรรมแบบเชอซังปู ยา ตา ยาย หรืออาจจะกล่าวอีกนัยหนึ่ง แนวความคิดและจารีตประเพณีแบบสมัยใหม่หรือประชาธิปไตย ยังไม่ปรากฏให้เห็นได้ชัดในเรื่องนี้

ในระหว่างรุ่น มีแนวโน้มของการลดทัศนคติที่ไม่ดีลงเป็นลำดับ จนถึงมีทัศนคติที่ดีในกลุ่มวัยรุ่น แต่ยังไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ แสดงว่าทัศนคติในระหว่างกลุ่มสูงอายุ กลุ่มกลางคน และกลุ่มวัยรุ่นเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น โดยที่กลุ่มสูงอายุและกลุ่มกลางคนยังยึดถือจารีตประเพณีทำตามผู้ใหญ่หรือให้ผู้ใหญ่ตัดสินใจให้ แต่กลุ่มวัยรุ่นหันมายึดถือจารีตประเพณีตามแบบตะวันตก โดยที่ชอบทัศนคติด้วยตนเอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการศึกษาในปัจจุบันนี้เป็นการศึกษาเพื่อประชาธิปไตย โดยมุ่งตัวเด็กเป็นศูนย์กลาง เปิดโอกาสให้เด็กหัดคิด หัดทำ และหัดแสดงความคิดเห็นด้วยตนเอง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ทัศนคติของเด็กวัยรุ่นเริ่มมีทัศนคติที่ดี และหันมายึดจารีตประเพณีตามแบบตะวันตก ถึงแม้ว่าจะมีทัศนคติที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แต่ได้แสดงให้เห็นว่ามีแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น และถ้ามีผู้ทำการวิจัยในเรื่องนี้อีก ในระยะ ๑๐ - ๒๐ ปีข้างหน้า ผู้วิจัยเชื่อว่าทั้งสามกลุ่มจะต้องมีทัศนคติที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ในระหว่างสภาพแวดล้อมทางสังคม กลุ่มในเมืองและในชนบทมีทัศนคติที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยที่กลุ่มในเมืองมีทัศนคติที่ดี กลุ่มในชนบทมีทัศนคติที่ไม่ดี แสดงให้เห็นว่ามีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติเกิดขึ้นในระหว่างกลุ่มในเมืองกับกลุ่มในชนบท ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ นั่นคือกลุ่มในเมืองยึดถือจารีตประเพณีตามแบบตะวันตก โดยการให้เด็กตัดสินใจด้วยตนเอง ส่วนกลุ่มในชนบทยังยึดถือจารีตประเพณีให้ผู้ใหญ่ตัดสินใจให้ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของจารีตประเพณีไทยในด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มในเมืองเป็นกลุ่มที่ได้รับการศึกษาและวัฒนธรรมตะวันตก ซึ่งเห็นถึงประชาธิปไตย ความเสมอภาค เสรีภาพ และเอกศักดิ์ของบุคคล (Individual Integrity) มากกว่ากลุ่มในชนบท ค่านิยมชนิดนี้จึงมีอิทธิพลต่อความนึกคิดของคนในเมืองมากกว่าคนในชนบท ที่ได้รับการศึกษาน้อย จึงก่อให้เกิดความแตกต่างกัน

การที่ทัศนคติของกลุ่มวัยรุ่น และกลุ่มในเมืองมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีต่อเรื่องการให้เด็กตัดสินใจด้วยตนเอง แสดงให้เห็นว่าสังคมไทย เริ่มจะมีบุคคลที่มีระบบความนึกคิด และค่านิยมตามแบบประชาธิปไตยมากขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้ย่อมก่อให้เกิดทั้งผลดีและผลเสีย ผลดีคือสังคมไทยเริ่มจะมีระบอบการปกครองตามแบบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์มากขึ้น เพราะแนวความคิด ค่านิยมต่าง ๆ ของประชาชนเริ่มเป็นไปในทางที่สอดคล้องกับแนวการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ส่วนผลเสียก็คือถ้าในระหว่างรุ่น และระหว่างสภาพแวดล้อมทางสังคมมีทัศนคติที่แตกต่างกันมากขึ้นเรื่อย ๆ ย่อมจะทำให้เกิดช่องว่างระหว่างรุ่นมากขึ้นเป็นลำดับ ทำให้ผู้ใหญ่มีความคิดที่ขัดแย้งขาดความเข้าใจในเด็กคนในเมืองกับคนในชนบทก็จะมี ความขัดแย้งกันมากขึ้น ซึ่งย่อมก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้นได้หลายทาง เช่น ปัญหาทางด้านสังคม ปัญหาทางด้านการปกครองประเทศ ฯลฯ

๒. การลงโทษเด็ก เมื่อเด็กกระทำความผิด

ในระหว่างเพศ หญิงหญิงและชายมีทัศนคติที่ดีเหมือนกัน แสดงว่าในระหว่างเพศทัศนคติที่มีต่อจารีตประเพณีเรื่องนี้ ยังไม่พบว่ามี การเปลี่ยนแปลงไปจากกรอบประเพณีเดิม คือทั้งสองกลุ่มนี้ยังนิยมลงโทษเด็กเมื่อเด็กกระทำความผิด โดยการเขียนที่อยู่

ในระหว่างรุ่น มีแนวโน้มของการลดทัศนคติที่ลดลงเป็นลำดับ ในกลุ่ม
ที่อายุน้อยลง และพบว่าในกลุ่มสูงอายุและกลุ่มกลางคนมีทัศนคติที่คิดเหมือนกัน แต่ดีกว่า
และแตกต่างจากกลุ่มวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นว่ามีก้าวเปลี่ยนแปลงทัศนคติเกิด-
ขึ้นในเรื่องนี้ โดยที่กลุ่มสูงอายุและกลุ่มกลางคนยังคงยึดถือค่านิยม "รักวัวให้ผูก รักลูก-
ให้ตี" มากกว่ากลุ่มวัยรุ่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มวัยรุ่นเป็นกลุ่มที่ได้รับการลงโทษโดย
การเขียนตี จึงมีทัศนคติที่ไม่ดี และอีกประการหนึ่งในปัจจุบันนี้มีหลายๆ โรงเรียนที่ได้นำ
ความรู้ทางด้านจิตวิทยาสมัยใหม่มาใช้ โดยการไม่ส่งเสริมให้มีการลงโทษโดยการเขียนตี
เด็ก จึงทำให้ทัศนคติของกลุ่มวัยรุ่นไม่ดี และแตกต่างไปจากกลุ่มสูงอายุและกลุ่มกลางคน

ในระหว่างสภาพแวดล้อมทางสังคม ทั้งกลุ่มในเมืองและกลุ่มในชนบท
มีทัศนคติที่คิดเหมือนกัน แต่ถ้าวเป็นกลุ่มชายในชนบทจะมีทัศนคติที่ต่ำกว่า และแตกต่างไป
จากกลุ่มชายในเมือง แสดงให้เห็นว่าส่วนใหญ่ทั้งกลุ่มในเมืองและกลุ่มในชนบทยังคงยึดถือ
จารีตประเพณีการลงโทษเด็กโดยการเขียนตี ว่าเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ และโดยเฉพาะอย่าง-
ยิ่ง ถ้าเป็นกลุ่มชายในชนบทจะนิยมการลงโทษโดยการเขียนตีมากกว่ากลุ่มชายในเมือง -
ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ กลุ่มชายในเมืองเป็นกลุ่มที่มีคนได้รับการศึกษามากกว่ากลุ่มในชนบท
จึงทำให้ไม่นิยมการลงโทษโดยการเขียนตีเท่าชายในชนบท

การที่ทุกกลุ่มมีทัศนคติที่คัดต่อการลงโทษเด็กโดยการเขียนตี แสดงให้
เห็นว่าส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างยังยึดถือค่านิยมและจารีตประเพณีแบบเดิม คือชอบการ-
เขียนตีเพื่อให้เด็กเข็ดหลาบ จะได้ไม่กระทำผิดซ้ำอีก ถึงแม้ว่าจะมีทัศนคติที่ต่างกันไป
ในบางกลุ่ม แต่ความต่างต่างนั้นก็ยังอยู่ภายในของเซตที่คิด คือทุกกลุ่มยังมีทัศนคติที่คิด
และมีแนวโน้มที่จะยึดถือจารีตประเพณีนี้

๓. การเชื่อฟังความคิดเห็นของผู้ที่มีอายุมากกว่า

ในระหว่างเพศ ทั้งหญิงและชายมีทัศนคติที่คิดเหมือนกัน แสดงว่า
ส่วนใหญ่ของทั้งสองกลุ่มนี้ยังคงยึดถือค่านิยม "ผู้ใหญ่อาบน้ำร้อนมาก่อน" โดยที่เชื่อฟังคำ-
แนะนำ สั่งสอนของผู้ที่มีอายุมากกว่า เพราะเห็นว่าเป็นผู้ที่ผ่านโลกมาก่อน ย่อมเห็นว่า
สิ่งใดถูกสิ่งใดผิด

ในระหว่างรุ่น มีแนวโน้มของการลดทัศนคติที่ลดลงเป็นลำดับ ในกลุ่มที่-

อายุน้อยลง และกลุ่มสูงอายุมิที่ทัศนคติที่ดีกว่า และแตกต่างไปจากกลุ่มกลางคน กลุ่มกลางคนมีทัศนคติที่ดีกว่าและแตกต่างไปจากกลุ่มวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งผลที่ได้นี้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าทัศนคติต่อเรื่องนี้มี การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น โดยที่กลุ่มสูงอายุนิยมคัดค้านนิยาม "การยกย่องความเป็นผู้สูงอายุ" ของบุคคลอยู่มากกว่ากลุ่มกลางคน และกลุ่มกลางคนยังคัดค้านนิยามนี้มากกว่ากลุ่มวัยรุ่น และการที่ปริมาณทัศนคติของทั้งสามกลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นว่ามีช่องว่างระหว่างรุ่นเกิดขึ้น ในระหว่างสามกลุ่มนี้ ช่องว่างของว่างระหว่างรุ่นมีปริมาณทางกันมากขึ้น ย่อมจะก่อให้เกิดปัญหาขัดแย้ง ในระหว่างกลุ่มปู่ตายาย กับพ่อแม่ พ่อแม่กับลูก และปู่ตายายกับหลาน ในรุ่นที่อายุน้อยจะไม่ค่อยเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำสั่งสอนของผู้ที่มีอายุมากกว่า การที่นิยาม "การยกย่องความเป็นผู้สูงอายุ และผู้ใหญ่อาบนํ้าร้อนมาก่อน" ได้รับความนิยมน้อยลง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแนวการศึกษาตามแบบตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางคานวิทยาศาสตร์ ที่เน้นให้เชื่อถือในสิ่งต่างๆ อย่างมีเหตุผล และระบอบประชาธิปไตยที่เน้นความเสมอภาคระหว่างบุคคล จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้จารีตประเพณีเรื่องนี้ได้รับความนิยมน้อยลง ในกลุ่มที่อายุน้อย

ในระหว่างสภาพแวดล้อมทางสังคม กลุ่มในเมืองมีทัศนคติที่ไม่ดีและแตกต่างไปจากกลุ่มในชนบทอย่างมีนัยสำคัญ โดยที่กลุ่มในเมืองมีทัศนคติที่ด้อยกว่ากลุ่มในชนบท ซึ่งผลที่ได้นี้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มในเมืองมีความนิยมน้อยกว่าจารีตประเพณีเรื่องนี้น้อยกว่ากลุ่มในชนบท ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มในเมืองเป็นกลุ่มที่มีการศึกษาสูงกว่าจึงมีความใกล้ชิด และได้รับวัฒนธรรมทั้งทางคานความรู้ และความนึกคิดจากตะวันตกมากกว่ากลุ่มในชนบท ประกอบกับการศึกษาที่ได้รับสูงกว่าในชนบท จึงมีความเชื่อมั่นในตนเองมากกว่า ควดยเหตุนี้จึงทำให้ความนิยมในเรื่องนี้ลดลง และแตกต่างไปจากกลุ่มในชนบท การที่กลุ่มสูงอายุในเมืองมีทัศนคติที่ดีกว่า และแตกต่างไปจากกลุ่มกลางคนในเมือง กลุ่มวัยรุ่นในเมืองอย่างมีนัยสำคัญ แต่ไม่แตกต่างไปจากกลุ่มอื่นๆ ในชนบท แสดงว่าในเมืองยังมีกลุ่มสูงอายุนิยมจารีตประเพณีอย่างไม่เปลี่ยนแปลง ส่วนกลุ่มกลางคนและกลุ่มวัยรุ่นมีความนิยมเปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มสูงอายุเป็นกลุ่มหัวเก่าเมื่อคัดค้านอะไรก็มักจะเปลี่ยนแปลงยาก เพราะคนเคยปฏิบัติมาจนเคยชิน ส่วนกลุ่มกลางคน

และกลุ่มวัยรุ่น เป็นกลุ่มที่ค่อนข้างจะหัวใหม่ จึงยอมรับการเปลี่ยนแปลงได้ง่ายกว่ากลุ่ม
สูงอายุ

๔. การใช้วิธีการคุมกำเนิด

ในระหว่างเพศ ทั้งชายและหญิงมีทัศนคติที่ไม่ดีเหมือนกัน แสดงว่า
ส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างไม่นิยมการใช้วิธีการคุมกำเนิด โดยการผัดตด รับประทานยา
ใส่ห่วง ฯลฯ ซึ่งโดยลัดคัดค้านกับผลการวิจัยของนางสาวสิริรัตน์ พงศ์พันธ์^๒ เพราะ
ปรากฏว่านิสิตชายมีทัศนคติที่ดีกว่านิสิตหญิง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการ
วิจัยมีความแตกต่างกันโดยที่กลุ่มตัวอย่างของนางสาวสิริรัตน์ พงศ์พันธ์ เป็นกลุ่มตัวอย่าง
ที่มีการศึกษาในระดับชั้นปริญญา แต่กลุ่มตัวอย่างของผู้วิจัยมีระดับความรู้สูงสุดชั้นอาชีวศึกษา
ดังนั้นความเข้าใจและความรู้อันถูกต้องในการใช้วิธีการคุมกำเนิด จึงแตกต่างกัน เป็น
เหตุให้ผลการวิจัยที่ได้มาแตกต่างกัน

ในระหว่างรุ่น ไม่มีแนวโน้มของการลดทัศนคติที่ไม่ดีลง เนื่องจากกลุ่ม
กลางคนมีคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติที่ไม่ดีน้อยกว่ากลุ่มวัยรุ่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่ม
กลางคนเป็นกลุ่มที่เป็นพ่อแม่ จึงต้องมีความรับผิดชอบทั้งในด้านการให้การศึกษาและการ
เลี้ยงดู ถ้ามีบุตรมากย่อมก่อให้เกิดปัญหาทั้งด้านเศรษฐกิจ และการส่งเสียบุตรในการ
เล่าเรียน ด้วยเหตุนี้กลุ่มกลางคนจึงมีความนิยมในวิธีการคุมกำเนิดมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ
และได้พบวากลุ่มสูงอายุมีทัศนคติที่ไม่ดีมากกว่า และแตกต่างไปจากกลุ่มวัยรุ่น กลุ่มกลาง
คนอย่างมีนัยสำคัญ แสดงวากลุ่มสูงอายุไม่นิยมในวิธีการคุมกำเนิดมากกว่ากลุ่มวัยรุ่นและ
กลุ่มกลางคน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้อย่างถูกต้อง
จึงทำให้กลัวอันตรายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ด้วยเหตุดังกล่าวนี้จึงทำให้กลุ่มสูงอายุมีความ
ไม่นิยมมากกว่ากลุ่มกลางคนและกลุ่ม

^๒ สิริรัตน์ พงศ์พันธ์ op.cit

วัยรุ่น ซึ่งทั้งสองกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มองเห็นปัญหาในการใช้จ่ายเพื่อการศึกษา และการเลี้ยงดูบุตร ความนิยมจึงเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มกลางคนเป็นกลุ่มที่กำลังประสบกับปัญหาเรื่องนี้อยู่ จึงเริ่มนิยมวิธีการมากกว่ากลุ่มอื่น

ในระหว่างสภาพแวดล้อมทางสังคม ทั้งกลุ่มในเมืองและกลุ่มในชนบทมีทัศนคติที่ไม่ดีเหมือนกัน ซึ่งผลที่ได้นี้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าทั้งสองกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ยังไม่นิยมจารีตประเพณีในเรื่องการใช้จ่ายการคุมกำเนิด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลัวอันตรายต่างๆที่จะเกิดขึ้น และยังคงยึดถือหลักธรรมในพระพุทธศาสนาอยู่

การที่ทุกกลุ่มมีทัศนคติที่ไม่ดี แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งหมดส่วนใหญ่ยังไม่นิยมการควบคุมการมีบุตร โดยวิธีการต่างๆ ซึ่งการที่มีทัศนคติเช่นนี้ อาจจะทำให้เกิดผลเสียขึ้นในภายหลังได้ ทั้งนี้เพราะในปัจจุบันประเทศไทยมีอัตราการเพิ่มประชากรถึงปีละ ๓.๓ % ถ้าทุกกลุ่มยังมีทัศนคติที่ไม่เปลี่ยนแปลงให้ทันกับเหตุการณ์และสภาพแวดล้อม อาจจะทำให้เกิดปัญหาพลเมืองชนประเทศขึ้นได้ และปัญหาที่จะตามมาคือปัญหาทางการครองชีพ ปัญหาทางด้านการศึกษาและอื่นๆ อีก

๕. การปล่อยให้เด็กสาววัยรุ่นออกไปเที่ยวนอกบ้านตามลำพัง

ในระหว่างเพศ ทั้งหญิงและชายมีทัศนคติที่ไม่ดีเหมือนกัน ซึ่งผลที่ได้นี้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าทั้งสองกลุ่มนี้ยังคงยึดถือค่านิยม "เป็นสาวเป็นนาง" จะไปไหนมาไหนต้องระวังตัว ประกอบกับความกลัวว่าจะมีอันตราย จึงทำให้ไม่นิยม แต่การที่กลุ่มหญิงวัยรุ่นมีทัศนคติที่ไม่ดีน้อยกว่า และแตกต่างไปจากกลุ่มอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญ เพราะกลุ่มนี้เป็นกลุ่มเด็กสาววัยรุ่น จึงมีความต้องการอิสระมากกว่ากลุ่มอื่นๆ

ในระหว่างรุ่น มีแนวโน้มของการลดทัศนคติที่ไม่ดีลงเป็นลำดับ แสดงว่าค่านิยม "อิสระภาพ" ตามแบบตะวันตก กำลังเริ่มเข้ามามีอิทธิพลกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กในสังคมไทย เพราะปรากฏว่ากลุ่มสูงอายุมีทัศนคติที่ไม่ดีมากกว่า และแตกต่างไปจากกลุ่มกลางคน กลุ่มกลางคนมีทัศนคติที่ไม่ดีมากกว่า และแตกต่างไปจากกลุ่มวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งผลที่ได้นี้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และอีกประการหนึ่ง เด็กสาววัยรุ่นในปัจจุบัน มีความจำเป็นที่จะต้องออกไปไหนคนเดียว เช่น เดินทางไปเรียนหนังสือคนเดียว เนื่องจากผู้ปกครองไม่มีเวลาที่จะไปส่ง จึงทำให้เด็กเริ่มคุ้นเคยกับการไปไหนมาไหนคนเดียว

ผู้ใหญ่ เริ่มคุ้นเคยกับการปล่อยให้เด็กสาวไปคนเดียว ควบเหตุนี้จึงทำให้ทัศนคติที่ไม่ดี ลดลง เป็นลำดับในกลุ่มที่อายุน้อยลง

ในระหว่างสภาพแวดล้อมทางสังคม ทั้งกลุ่มในเมืองและกลุ่มในชนบท มีทัศนคติที่ไม่ดีเหมือนกัน แสดงว่าทั้งสองกลุ่มนี้ไม่นิยมการปล่อยให้เด็กสาววัยรุ่นออกไปไหนมาไหนคนเดียว โดยไม่มีผู้ใหญ่ควบคุมไป เพราะมักจะกลัวอันตรายที่เกิดขึ้น

การที่ทุกกลุ่มมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการปล่อยให้เด็กสาวออกไปเที่ยวนอกบ้านตามลำพัง แสดงให้เห็นว่าสังคมไทยส่วนใหญ่ นั้น ไม่นิยมการปล่อยให้เด็กสาวออกไป โดยไม่มีผู้ใหญ่ควบคุมไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทุกกลุ่มกลัวอันตรายที่จะเกิดขึ้น และยังยึดถือค่านิยม "เป็นสาวเป็นนาง จะไปไหนมาไหนต้องควรวาง" มากกว่าค่านิยม "อิสรภาพ" ตามแบบตะวันตก...

๖. การแยกเด็กหญิง-ชายวัยรุ่นให้เรียนคนละแห่ง

ในระหว่างเพศ ทั้งหญิงและชายมีทัศนคติที่ดัดเหมือนกัน ซึ่งโดยผลไม่ตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าทั้งสองกลุ่มยังยึดถือจารีตประเพณีเดิม และค่านิยมแบบเดิม คือ "นำตาลโกลมคหรือจะอดใจ" เพราะการที่เด็กเรียนด้วยกัน ย่อมก่อให้เกิดปัญหาทางเพศสัมพันธ์ขึ้นได้ นอกจากนี้ยังมีค่านิยมเรื่อง "อย่ารักในวัยเรียน" ควบ ดังนั้นส่วนใหญ่ จึงนิยมให้เด็กหญิงชายวัยรุ่นเรียนคนละโรงเรียน

ในระหว่างรุ่น มีแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น แต่ทั้งกลุ่มสูง-อายุ กลุ่มกลางคน และกลุ่มวัยรุ่นมีทัศนคติที่ดัดเหมือนกัน ซึ่งผลการวิจัยที่ได้นี้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าอิทธิพลของค่านิยมตามแบบตะวันตกในค่านิยม "อิสรภาพและความเสมอภาค" เริ่มเข้ามามีอิทธิพลต่อความนึกคิดของกลุ่มกลางคนและกลุ่มวัยรุ่น แต่ยังไม่มากพอจนทำให้มีความแตกต่างจนเห็นได้ชัด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังถือว่า การแยกให้เด็กหญิง-ชายวัยรุ่นเรียนคนละโรงเรียน เป็นสิ่งที่น่านิยม

ในระหว่างสภาพแวดล้อมทางสังคม ทั้งกลุ่มในเมืองและกลุ่มในชนบท มีทัศนคติที่ดัดเหมือนกัน ซึ่งผลที่ได้นี้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าทั้งกลุ่มในเมืองและกลุ่มในชนบทยังคงยึดถือค่านิยม "นำตาลโกลมคหรือจะอดใจ" และ "อย่ารักในวัยเรียน" ดังนั้นส่วนใหญ่จึงยังคงนิยมจารีตประเพณีแบบเดิมอยู่

การที่ทุกกลุ่มมีทัศนคติที่ขอเรื่องการแยกเด็กหญิง-ชายวัยรุ่นให้เรียนคนละโรงเรียน แสดงให้เห็นว่าส่วนใหญ่แล้วกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ยังคงยึดถือค่านิยมในเรื่อง "นำตาลิกลมคหรือจะอคโค" และ "อยารรักในวัยเรียน" ยังไม่ค่อยนิยมค่านิยมตามระบอบประชาธิปไตยตามแบบของตะวันตก ที่ให้อิสระเสรีในทุกๆ ด้านกับบุคคล ซึ่งการที่มีทัศนคติเช่นนี้ มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ข้อดีคือ ถ้าปล่อยให้เด็กวัยรุ่นมีอิสระภาพในสถานเพศสัมพันธ์มากเกินไป ทำให้เกิดผลเสียในสถานการเรียน บางครั้งก็ต้องถูกออกกลางคัน ซึ่งทำให้อนาคตของเด็กเสียไปด้วย ส่วนข้อเสียของการแยกให้เด็กเรียนคนละแห่ง คือทำให้เป็นปัญหาในชีวิตการแต่งงานสถานการปรับตัวให้เข้ากับเพศตรงข้าม

๓. การแต่งงานกับคนต่างชาติศาสนา

ในระหว่างเพศ เพศหญิงและเพศชายมีทัศนคติที่ไม่ดีเหมือนกัน ซึ่งผลการวิจัยนี้ ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าทั้งสองกลุ่มยังยึดถือค่านิยม "ความเป็นไทย" อยู่มาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเห็นว่า การที่คนไทยไปแต่งงานกับคนต่างชาติศาสนา ย่อมก่อให้เกิดปัญหาขึ้นหลายประการ ทั้งทางสถานการปรับตัว อุปนิสัยใจคอ และความเคยชินต่างๆ จึงทำให้ไม่นิยม

ในระหว่างรุ่น มีแนวโน้มของการลดทัศนคติที่ไม่ดีลงเป็นลำดับ ในกลุ่มที่อายุน้อย แสดงให้เห็นว่าเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติเกิดขึ้นในระหว่างกลุ่มสูงอายุ กลุ่มกลางคน และกลุ่มวัยรุ่น แต่การเปลี่ยนแปลงนี้ยังไม่มากพอ จนก่อให้เกิดความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่สาเหตุที่ทัศนคติโดยเฉลี่ยแตกต่างกันไปอาจเป็นเพราะสังคมไทยในปัจจุบันนี้ ได้มีผู้เชี่ยวชาญทหาร และข้าราชการจากต่างประเทศ เข้ามารับราชการและพักอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากขึ้น ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ ๑ จึงเป็นเหตุให้คนไทยได้สนิทสนมและรู้จักคุ้นเคยกับคนต่างชาติมากขึ้นกว่าเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกลุ่มกลางคนและกลุ่มวัยรุ่น ความรู้สึกในแง่ไม่ดีต่างๆ จึงลดลงเป็นลำดับ

ในระหว่างสภาพแวดล้อมทางสังคม ทั้งกลุ่มในเมืองและกลุ่มในชนบทมีทัศนคติที่ไม่ดีเหมือนกัน ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าทั้งสองกลุ่มนี้ยังมีความนิยมที่จะให้คนไทยแต่งงานกับคนไทยด้วยกัน เพื่อรักษาความเป็นไทยไว้

การที่ทุกกลุ่มมีทัศนคติที่ไม่ดี ต่อการแต่งงานกับคนต่างชาติศาสนา แสดงว่าในกลุ่มตัวอย่างนี้ ส่วนใหญ่ยังคงยึดถือจารีตประเพณีตามแบบคนหัวเก่าอยู่ ไม่นิยมให้คนไทยไปแต่งงานกับคนต่างชาติศาสนา โดยเฉพาะชาวยุโรปหรือชาวอเมริกัน ซึ่งการมีทัศนคติเช่นนั้น น่าจะทำให้เกิดผลดีต่อสังคมไทย เพราะถ้าคนไทยนิยมการแต่งงานกับคนต่างชาติ ย่อมจะทำให้เกิดปัญหาขึ้นได้ เช่น ปัญหาที่เด็กเกิดมาใหม่ ปัญหาทางด้านศาสนา และปัญหาของการถูกกลืนชาติ

๘. การมีบุตรหลายๆ คน

ในระหว่างเพศ หญิงและชายมีทัศนคติที่คล้ายกัน ซึ่งผลการวิจัยนี้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าทั้งหญิงและชายยังนิยมการมีบุตรเกินกว่า ๕ คนอยู่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การมีบุตรมากบุตรจะได้ช่วยทำการงาน และได้เป็นที่พึ่งเมื่อคนแก่ลง

ในระหว่างรุ่น มีแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงทัศนคติเกิดขึ้น โดยที่คะแนนเฉลี่ยของทัศนคติจะลดลงเป็นลำดับในกลุ่มที่อายุน้อย แสดงว่าวัฒนธรรมตะวันตกเริ่มเข้ามามีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ภายในครอบครัวของสังคมไทย และได้พบวากลุ่มวัยรุ่นมีทัศนคติที่ค่อนข้างดีกว่า และแตกต่างไปจากกลุ่มกลางคน และกลุ่มสูงอายุอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มวัยรุ่นมีการศึกษามากกว่ากลุ่มกลางคน และกลุ่มสูงอายุ ทำให้เห็นถึงความจำเป็นของการที่จะต้องมีบุตรน้อยๆ คน เพื่อให้บุตรได้รับการศึกษาที่สูงเพียงพอ และไม่เป็นภาระหนัก ยุ่งยากจนเกินไป และอาจจะเป็นผลเนื่องมาจากแนวการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคม ฉบับที่ ๑ ที่เน้นถึงทางด้านการศึกษาว่าเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิตของบุคคลในปัจจุบันนี้

ในระหว่างสภาพแวดล้อมทางสังคม ทั้งกลุ่มในเมืองและกลุ่มในชนบทมีทัศนคติที่คล้ายกัน ซึ่งผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าทั้งกลุ่มในเมืองและกลุ่มในชนบทยังนิยมการมีบุตรเกิน ๕ คนอยู่ แต่พบวากลุ่มในเมืองมีความแตกต่างกัน โดยที่กลุ่มสูงอายุมีทัศนคติที่ดีกว่า และแตกต่างไปจากกลุ่มกลางคน และกลุ่มวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นวากลุ่มสูงอายุในเมืองยังคงเป็นกลุ่มที่รักษารูปประเพณีเดิมไว้มากกว่ากลุ่มกลางคนในเมือง และกลุ่มวัยรุ่นในเมือง หรืออาจจะพูดอีกนัยหนึ่งได้ว่า

กลุ่มสูงอายุในเมืองนิคมการมีบุตรเกิน ๕ คน เหมือนกับกลุ่มอื่นๆ ที่อยู่ในชนบท

การที่ทุกกลุ่มมีทัศนคติที่คัดต่อจารีตประเพณี ในเรื่องการมีบุตรหลายๆ คน แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังยึดถือค่านิยมตามสังคมา ระบบกสิกรรมอยู่ คือชอบการมีบุตรมาก เพื่อที่จะให้บุตรได้มาช่วยทำงานเพื่อเป็นการเพิ่มผลิตผลให้กับครอบครัว

๘. การนุ่งกระโปรงสั้น

ในระหว่างเพศ เพศหญิงและเพศชายมีทัศนคติที่ไม่ดีเหมือนกัน แสดงว่าทั้งสองกลุ่มนี้ยังไม่นิยมวัฒนธรรมทางการแต่งกายตามแบบตะวันตก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะส่วนใหญ่ยังยึดถือและคาดหวังให้หญิงไทยเป็นผู้ที่มีความเรียบร้อยทั้งภริยา วาจา และการแต่งกายให้เหมาะสมกับกาละ เทศะ จึงทำให้มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อเรื่องนี้

ในระหว่างรุ่น มีแนวโน้มของการลดทัศนคติที่ไม่ดีลง เป็นลำดับในกลุ่มที่อายุน้อยลง โดยที่กลุ่มสูงอายุมีทัศนคติที่ไม่ดีมากกว่ากลุ่มกลางคน กลุ่มกลางคนไม่ดีกว่ากลุ่มวัยรุ่น ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงทัศนคติเกิดขึ้นในระหว่างบุคคลรุ่นต่างๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มกลางคนเป็นกลุ่มที่อยู่ระหว่าง คนหัวเก่ากับคนหัวใหม่ และกลุ่มวัยรุ่นเป็นกลุ่มหัวใหม่ จึงมีการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม และความเจริญใหม่ๆ ได้มากกว่ากลุ่มสูงอายุ

ในระหว่างสภาพแวดล้อมทางสังคม ทั้งกลุ่มในเมืองและกลุ่มในชนบทมีทัศนคติที่ไม่ดีเหมือนกัน ซึ่งผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าทั้งสองกลุ่มนี้ไม่นิยมให้หญิงไทยแต่งกายล่อแหลม ซึ่งอาจเนื่องมาจากการแต่งกายแบบนี้เป็นการขัดต่อขนบธรรมเนียมประเพณีของไทยแต่ดั้งเดิม

จากการที่ทุกกลุ่มมีทัศนคติที่ไม่ดี แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังไม่ยอมรับวัฒนธรรมทางการแต่งกายตามแบบตะวันตก เพราะเป็นการขัดต่อค่านิยมที่มีมาแต่เดิม

๑๐. การเคร่งครัดต่อศาสนาของตน

ในระหว่างเพศ ทั้งหญิงและชายมีทัศนคติที่คัดเหมือนกัน ซึ่งผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าทั้งกลุ่มเพศหญิงและเพศชายยังคงยึดถือหลักในพระพุทธศาสนา เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติเหมือนกัน ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ ได้ผล

คัดค้านกับการวิจัยของนางสาวสลิลา วรธนิจนริยา ที่ปรากฏว่ากลุ่มเพศหญิงมีทัศนคติที่ดีกว่าเพศชาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมีจำนวนที่แตกต่างกันมาก โดยที่นางสาวสลิลา วรธนิจนริยา ใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตปีสุดท้ายของ ๔ คณะ ซึ่งมีจำนวนมาก แต่ของผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างเพียง ๑๒๐ คน ดังนั้นความแตกต่างจึงไม่มากพอที่จะให้เห็นได้อย่างชัดเจน

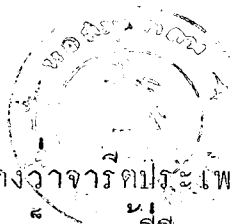
ในระหว่างรุ่น มีแนวโน้มของการลดทัศนคติที่ดีลงเป็นลำดับ ในกลุ่มที่อายุน้อย แต่ทั้งสามกลุ่มนี้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แสดงว่าในระหว่างกลุ่มสูงอายุ กลุ่มกลางคนและกลุ่มวัยรุ่น เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติเกิดขึ้น แต่ยังไม่มากพอจนทำให้มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มกลางคนและกลุ่มวัยรุ่นในปัจจุบันนี้ไม่ได้เข้าไปใกล้ชิดกับศาสนาเหมือนสมัยก่อน ในสมัยก่อนวัดเป็นศูนย์กลางทั้งด้านการศึกษา เป็นที่พบปะสังสรรค์ ฯลฯ จึงทำให้คนในสมัยนั้นมีความใกล้ชิดและเลื่อมใสในศาสนามาก ส่วนในปัจจุบันนี้วัดไม่ได้ทำหน้าที่ดังกล่าวมาแล้ว จึงทำให้ประชาชนมีความสัมพันธ์และใกล้ชิดกับวัดน้อยลง ประกอบกับผู้ที่ทำหน้าที่เผยแพร่ศาสนาบางกลุ่มประพฤติตัวไปในทางที่ไม่ถูกต้องสมควร ไม่เป็นตัวอย่างอันดีงามจึงทำให้ความเลื่อมใสและความนิยมในศาสนาลดลงเป็นลำดับ

ในระหว่างสภาพแวดล้อมทางสังคม ทั้งกลุ่มในเมืองและในชนบทมีทัศนคติที่ดีเหมือนกัน แสดงว่าส่วนใหญ่แล้วกลุ่มในเมืองกับกลุ่มในชนบทยังคงปฏิบัติตามหลักธรรมและคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนาอยู่อย่างไม่เปลี่ยนแปลง

จากการที่ทุกคนยังคงมีทัศนคติที่ดีต่อเรื่องการเคร่งครัดต่อศาสนาของตนอยู่ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่แล้วยังคงยึดถือพุทธศาสนาเป็นหลักในการดำรงชีวิต ซึ่งถ้าเกิดมีการแตกแยกขึ้นในจารีตประเพณีเรื่องนี้ ย่อมก่อให้เกิดอันตรายที่ร้ายแรงขึ้นกับสังคมไทย เพราะพุทธศาสนาเป็นหลักที่สำคัญยิ่งของประเทศในอันที่จะก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จึงเป็นที่น่ายินดีอยู่ว่าพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติยังคงเป็นที่นับถือศรัทธา และเลื่อมใสอยู่ในบุคคลทุกกลุ่ม ทุกรุ่น

๑๑. รวมจารีตประเพณีของคนหัวเก่า ๕ เรื่อง

ในระหว่างเพศ ทั้งหญิงและชายมีทัศนคติที่ดีเหมือนกันซึ่งผลการวิจัย

ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าจารีตประเพณีในเรื่องการลงโทษเด็กเมื่อเด็ก
 กระทำความคิด การเชื่อฟังความคิดเห็นของผู้ที่มีอายุมากกว่า การแยกเด็กหญิงชาย
 วัยรุ่นให้เรียนคนละแห่ง การมีบุตรหลายๆ คน และการเคร่งครัดต่อศาสนาของตน
 ทั้งหญิงและชายยังคงนิยมยึดถือเป็นแนวประเพณีปฏิบัติเหมือนกัน และยังไม่มี การเปลี่ยนแปลง
 มากพอจนเห็นได้ชัด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจารีตประเพณีทั้ง ๕ เรื่องนี้ยังคงมีประโยชน์
 และมีค่าต่อความเป็นอยู่และการดำรงชีวิตในสังคม จึงเป็นผลให้จารีตประเพณีทั้ง ๕
 เรื่องนี้ โดยทั่วๆ ไปยังคงเป็นที่นิยมในหมู่ของหญิงและชาย

ในระหว่างรุ่น มีแนวโน้มของการลดทัศนคติที่คิดง เป็นลำดับ ในกลุ่ม
 ที่อายุน้อยลง แสดงให้เห็นว่าอิทธิพลของอารยธรรมตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบ
 การศึกษา และระบบการเมือง เริ่มเข้ามามีอิทธิพลต่อความนึกคิด การดำเนินชีวิตของประ-
 ชาชนในสังคมไทย แต่ก็ยังเป็นที่น่ายินดีอยู่ว่าเรายังไม่ได้รับอารยธรรมตะวันตกจนเลิก
 ลมที่จะปฏิบัติตามจารีตประเพณีเดิมของไทย และจากการวิจัยได้พบวากลุ่มวัยกลางคน
 เป็นกลุ่มที่เชื่อมโยงและปรับประสานความเข้าใจในระหว่างกลุ่มสูงอายุและกลุ่มวัยรุ่น -
 โดยที่พบวากลุ่มกลางคนมีทัศนคติที่คิดและไม่แตกต่างจากกลุ่มวัยรุ่นและกลุ่มสูงอายุแต่กลุ่มวัย
 รุ่นและกลุ่มสูงอายุมีทัศนคติที่คิดและแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ นั่นก็คือมีช่องว่างระหว่างรุ่น
 เกิดขึ้นเฉพาะกลุ่มสูงอายุกับกลุ่มวัยรุ่นเท่านั้น ซึ่งผลการวิจัยตรงกับที่เสวีรุโร โกลเศคได้กล่าว
 ถึงบุคคลทั้งสามจำพวกนี้ไว้ว่า กลุ่มสูงอายุเป็นพวกหัวเก่า เปลี่ยนยาก กลุ่มกลางคนเป็น
 กลุ่มที่อยู่ระหว่างความเก่ากับความใหม่ จึงเป็นกลุ่มที่พยายามปรับทั้งของใหม่และของเก่า
 ให้เท่ากันส่วนกลุ่มวัยรุ่นเป็นพวกหัวใหม่ จึงชอบรับของใหม่ๆ แปลกๆ มาประเพณีปฏิบัติ
 ทั้งนี้เพราะ ชีวิตยัง เคว้งคว้างไม่มีที่ยึดเหนี่ยว เมื่อพบกับสิ่งใด ก็มักจะยึดเอาไว่ก่อนเสมอ

ในระหว่างสภาพแวดล้อมทางสังคมทั้งกลุ่มในเมืองและกลุ่มในชนบท
 มีทัศนคติที่คิดเหมือนกัน ซึ่งการวิจัยนี้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าทั้งสองกลุ่ม
 นี้ ส่วนใหญ่ยังคงยึดถือจารีตประเพณีของคนหัวเก่าเป็นแนวประเพณีปฏิบัติเหมือนกัน

จากการที่ทุกกลุ่มยังคงมีทัศนคติที่คิดต่อจารีตประเพณีของคนหัวเก่ารวม
 ๕ เรื่องนี้ แสดงให้เห็นว่าส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างยังคงยึดถือจารีตประเพณีเดิมที่มีราก-
 ฐานมาจากการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช และสภาพแวดล้อมแบบกสิกรรมอยู่ -

จึงเป็นเรื่องราวอันคิดว่า ส่วนใหญ่แล้วจารีตประเพณีเดิมยังคงได้รับความนิยมเป็นแนวทางของความประพฤติและการปฏิบัติ ถึงแม้ว่าจะมีความขัดแย้งกันในบางกลุ่ม แต่ทิศทางของการขัดแย้งนั้นยังเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือไปในทิศทางที่เหมือนกัน ความขัดแย้งนั้นก็น้อย แต่ถ้ามองการศึกษาและควบคุมการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ ย่อมจะทำให้ความขัดแย้งเหล่านี้กว้างขวางขึ้นทุกที และเป็นผลให้เกิดปัญหาต่างๆ ขึ้นได้ในภายหลัง

๑๒. รวมจารีตประเพณีของคนหัวใหม่ ๕ เรื่อง

ในระหว่างเพศ ทั้งหญิงและชายมีทัศนคติที่ไม่ดีเหมือนกัน ซึ่งผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าทัศนคติในระหว่างเพศหญิงและเพศชายยังไม่พบว่ามี การเปลี่ยนแปลง นั่นก็คือ ส่วนใหญ่ไม่ค่อยนิยมจารีตประเพณีสมัยใหม่ในเรื่อง การให้เด็กตัดสินใจด้วยตนเอง การปล่อยให้เด็กสาววัยรุ่นออกไปเที่ยวนอกบ้านตามลำพัง การแต่งงานกับคนต่างชาติศาสนา การคุมกำเนิด และการนุ่งกระโปรงสั้น

ในระหว่างรุ่น มีแนวโน้มของการลดทัศนคติที่ไม่ดีลง เป็นลำดับในกลุ่มที่อายุน้อยลง แสดงว่าในกลุ่มกลางคนและกลุ่มวัยรุ่นทั้งสองกลุ่มนี้เริ่มรับเอาอารยธรรมของตะวันตกเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของความคิด และความประพฤติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มวัยรุ่นรับเข้ามาประพฤติมากกว่ากลุ่มอื่น เพราะจากการวิจัยพบว่ากลุ่มสูงอายุมีทัศนคติที่ไม่ดีมากกว่ากลุ่มกลางคน กลุ่มกลางคนไม่ดีกว่ากลุ่มวัยรุ่น และทั้งสามกลุ่มนี้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าเกิดมีช่องว่างระหว่างรุ่นขึ้น ในระหว่างรุ่นสูงอายุกับกลุ่มกลางคน กลุ่มกลางคนกับกลุ่มวัยรุ่น และกลุ่มสูงอายุกับกลุ่มวัยรุ่น ในจารีตประเพณีของคนหัวใหม่ หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ในระหว่างกลุ่มสูงอายุกับกลุ่มกลางคน และกลุ่มวัยรุ่น เริ่มมีความขัดแย้งกันขึ้นในด้านความคิดเห็น ความประพฤติและการปฏิบัติ

ในระหว่างสภาพแวดล้อมทางสังคม กลุ่มในเมืองและกลุ่มในชนบทมีทัศนคติที่ไม่ดีและแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยที่กลุ่มในเมืองมีทัศนคติที่ไม่ดีน้อยกว่า ซึ่งผลการวิจัยนี้ เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่ากลุ่มในเมืองเริ่มที่จะรับเอาค่านิยมตามแบบตะวันตกเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิต ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทั้งระบบการศึกษาและเทคโนโลยีที่นำเข้ามาใช้ภายในเมือง มีความแตกต่างไปจากในชนบท หรือพูดอีกนัย-

หนึ่งไคว่า สภาพภายในเมืองเริ่มจะเปลี่ยนเป็นระบอบประชาธิปไตย และสภาพแวดล้อมแบบอุตสาหกรรม ส่วนในชนบทยังเป็นระบอบประชาธิปไตยที่ไม่ค่อยเป็นจริง และสภาพแวดล้อมส่วนใหญ่ยังคงเป็นแบบกสิกรรมอยู่ จึงเป็นเหตุให้ทัศนคติที่ไม่ดีแตกต่างกัน

จากการที่ทุกกลุ่มมีทัศนคติที่ไม่ดี แสดงให้เห็นว่าส่วนใหญ่ยังไม่นิยมประเพณีปฏิบัติตามจารีตประเพณีสมัยใหม่ แต่เริ่มมีการไหว้ตัวและการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เริ่มมีความขัดแย้งในกลุ่มบุคคลทางสภาพแวดล้อมทางสังคม และบุคคลทางรุ่น และถาความขัดแย้งนั้นมากขึ้นเรื่อยๆ ยอมก่อให้เกิดอันตรายขึ้นกับสังคมได้

จากการศึกษาจารีตประเพณีทั้ง ๑๐ เรื่องนี้ พอสรุปไคว่าทั้งจารีตประเพณีสมัยเก่า และจารีตประเพณีสมัยใหม่ กลุ่มตัวอย่างเริ่มมีทัศนคติที่เปลี่ยนแปลงไป แต่จารีตประเพณีสมัยเก่าส่วนใหญ่ยังมีทัศนคติที่ไม่เปลี่ยนแปลงไปมากนัก แต่จารีตประเพณีสมัยใหม่มีการเปลี่ยนแปลงและขัดแย้งมากกว่าจารีตประเพณีสมัยเก่า หรืออาจจะพูดไคว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เริ่มรับเอาจารีตประเพณีสมัยใหม่มาประเพณีปฏิบัติ แต่ในขณะที่เดียวกันยังไม่ละทิ้งที่จะประเพณีปฏิบัติตามจารีตประเพณีสมัยเก่า และจากจารีตประเพณีทั้ง ๑๐ เรื่องนี้ เมื่อแบ่งออกเป็นหมวดหมู่ พบว่ามีความเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ดังนี้ คือ

เพศสัมพันธ์ ส่วนใหญ่ กลุ่มตัวอย่างยังคงไม่นิยมให้หญิงหรือชายไทยไปแต่งงานกับคนต่างชาติศาสนา แต่ลดความนิยมในการมีบุตรหลายๆ คน และเริ่มนิยมการใช้วิธีการคุมกำเนิด

การอบรมเลี้ยงดูเด็ก กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ นิยมการลงโทษโดยการเขย็นตีนอยลง มีแนวโน้มของการให้เด็กตัดสินใจด้วยตนเองมากขึ้น เพิ่มความนิยมปล่อยให้เด็กสาวออกไปเที่ยวนอกบ้านตามลำพัง

ความสัมพันธ์กับผู้มีอายุไสกว่า ส่วนใหญ่ลดความนิยมในการเชื่อถือคำแนะนำสั่งสอนของ ผู้ที่มีอายุมากกว่า

ศาสนา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังคงมีความนิยมเลื่อมใสและประเพณีปฏิบัติตามหลักธรรมและคำสั่งสอนของพุทธศาสนาอยู่

การศึกษา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ยังคงนิยมการแยกเด็กหญิงชายวัยรุ่นให้เรียนคนละแห่ง

การแต่งกาย ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างเริ่มนิยมการนุ่งกระโปรงสั้นมากขึ้น